

stva, saj Karavanke segajo skoraj vzdolž vsega hrbta slovenske zemljepisne kokoši, od Trbiža do Slovenj Gradca.

S štirikrat ponovljenimi in obnovljenimi Karavankami (izšlo so 4 izdaje vodnika), s poglavji o Muzcih v Miheličevih Julijskih Alpah (Planinska založba) in s Stotimi slovenskimi vrhovi (Prešernova družba) je Stanko Klinar eden naših najplodnejših piscev vodniške literature, prav nič odveč pa ne bo zapisati, da je njegova gorniška bibliografija veliko večjega obsega. A naj bo zdaj beseda o karavanškem izbirnem vodniku.

Tisto, kar na splošno velja vedeti o Karavankah, lahko preberemo v enciklopedičnem vodniku Karavanke, zato v omenjeni knjigi ni veliko ponavljanja, le nekaj najpomembnejših poudarkov in podčrtanih. Med drugim tudi tisti, ki mi je, Korošču po materi, še posebno ljub – da kadar se znajdemo na severnih karavanških pobočjih, stopimo tamkajšnjemu rojaku ob bok in mu pomagamo pri ohranjanju narodne samozavesti. Tudi zato nas avtor kar 29-krat povabi onstran državne meje. Na prisrčne koroške izlete, na zavarovane poti, na bolj ali manj zahtevno plezanje po zasneženih grapah in sončnih grebenih ter na nekaj izredno lepih turnih smukov. Torej gremo ob pomoči in namigu te knjige h Karavankam v goste večkrat s severa kot z juga. In prav je tako, kajti slovenski gorniki severnega obraza Karavank še zdaleč ne poznamo tako dobro kot tega, ki ga imamo pred nosom, južnega.

Vsaki izbor je seveda subjektivna stvar, zato bi morda kak drug avtor 55-krat izbral kaj drugega, vendar je knjiga zdaj pred nami in moramo se opredeliti do nje. Klinarjevi predlogi so namenjeni vsem vrstam planinsko-gorniških navdušencev, zato o izbirnem vodniku lahko mirne duše rečemo, da je univerzalen, še posebno ker nas avtor ves čas opozarja na možnost dodatnega izbiranja v (enciklopedičnem) vodniku Karavanke. V tem je zbrano vse in ko bi se

kdo zmrdoval, da v izbirnem ni tega ali onega, lahko mirno seže po enciklopedičnem.

Lahko bi rekli, da se v tem izbirnem vodniku vse začinja na zahodu in se vzpenja in spušča prek vseh Karavank na vzhod. Tako so zastavljena vsa poglavja: izleti, nezahtevni vrhovi, zavarovane poti, turni smuki, zasneženi žlebovi in brezpotja oziroma plezalni vzponi. Od Kavalanke in Peči nad Ratečami prek Sv. Ane v Koprivni tja do Obirja na severovzhodu in Pece ter Uršlje gore povsem na vzhodu pogorja. Vse je v tem dolgem loku razvrščeno v sončni poti nasprotni smeri. In tisto, kar je v tem loku, je predstavljeno na uporaben način, metodološko v skladu s sorodno literaturo in začinjeno z avtorjevimi izkušenskimi znanji (vse opisano je tudi sam prehodil, preplezal in presmučal); marsikje zazveni že bolj literarno kot zgolj tehnično opisno. Tudi to je odlika tega vodnika, ki ji bodo nadaljevalci morali slediti. Skratka, ob tem vodniku se ne le učimo logistike, ki nas bo pripeljala na želeni cilj, ampak se soočamo z zgodovinskimi, kulturnimi in etnografskimi spoznanji. Torej knjiga ni le vodniška, ampak tudi uči, a to seveda nima nič s siceršnje dolgoletno gimnazijsko in univerzitetno profesuro njenega avtorja. Je bolj prizanesljiva in prijaznejša do vsakega bralca.

Ker pa nič na svetu ni za vedno, ampak se skozi čas spreminja, tudi ni več vse, kar je Stanko Klinar v Karavankah prehodil, takšno, kot je bilo, ko je bil tam. Čas in ljudje v njem se spreminjamo in spreminjamo svoja dela. Marsikaj pa se spreminja hitreje, kot lahko sledimo, zato ni več vse, kar je zapisano v tem izbirnem vodniku, absolutno natančno; za to je seveda najmanj odgovoren prav avtor. Zato velja prebrati in si zapomniti njegovo pripombo na 11. strani: »Mislim, da (ne)urejenost knjige glede na razvrstitev enot ne bo nikogar motila, medtem ko bi ga lahko bridko prizadela nepravilnost podatkov v posameznih

enotah. Glede tega pa se skorajda lahko pohvalim s čisto vestjo: prav vsak korak, ki sem ga napisal, sem na terenu tudi sam prehodil. Če kaj ne štima, bo treba iskati krivdo drugod: ali v slabem opisu, ali v tisku, ali v gozdarjih, ali markacijskih, če ne celo v potresu, zaradi katerega se utegne kje podreti tudi pol gore ...« Včasih pa tudi v zagnanosti tistih, ki poti oskrbujejo. Severno plezalno pot na Stol so po velikem podoru leta 2003 speljali prav z dna tistega znamenitega rebra, ki sega najgloblje v Stolova severna melišča. Iz prijazne zavarovane poti, ki je vstopila visoko z melišč v vzhodni bok tega rebra, so napravili čistokrvno ferato, ki dodobra dvigne adrenalin, posebno tistemu, ki je nekdanje hodil po v vodniku opisani poti.

Vendar takšna objektivno povzročena odstopanja knjigi ne morejo odvzeti njene velike pripovedne in uporabne vrednosti.

Mitja Košir

Spet – plezališča

Slovenija, športnoplezalni vodnik, več avtorjev, uredila Janez Skok in Betka Galičič, Sidarta 2005.

Enajst let po prvi izdaji je pred nami zajeten vodnik z več kot štiristo stranmi, na katerih je predstavljenih 79 slovenskih plezališč s skupaj 3200 smermi. Kot navajajo avtorji, so se v zadnjih letih poglavitne spremembe zgodile v okviru že obstoječih plezališč – nastajali so novi sektorji, stare smeri so dobile novo preobleko v podobi novih svedrovcev, kot gobe po dežju so rasle nove smeri – po tempu in zagnanosti opremljevalce sodeč je nemara (sicer skoraj še topli) vodnik ta hip že zastarel, kot vsaka podobna publikacija pač, ki opisuje »živo« aktivnost. In športno ple-

zanje se je v zadnjem desetletju za res razvilo.

Zasnova vodnika je klasična Sidartina: pregledna, jedrnata, informativna. Kratkemu uvodu sledijo podatki o najprimernejšem času za obisk, karakteristikah smeri, prenočiščih, morebitnih prepovedih ali omejitvah – podatke o plezališčih marsikje dopolnjujejo navodila oz. priporočila, ki naj bi pripomogla k dobremu razumevanju med lastniki in začasnimi uporabniki nekoristnega skalovja, ki nemalokrat leži na zasebnem svetu. Da bi se izognili gostobesednosti, so na začetku posameznega poglavja uporabljeni simboli, s katerimi so na kratko predstavljene nekatere značilnosti plezališča (trajanje dostopa, nadmorska višina plezališča, višina smeri, orientacija sektorjev, način plezanja, možnost obiska z otroki), dobrodošla novost pa je rubrika »namig«, v kateri avtorji navedejo možnosti neplezalskega delovanja v bližini plezališča.

Ličnih in preglednih skic (avtor Danilo Cedilnik – Den) smo uporabniki Sidartinih plezalnih vodnikov že navajeni; tu in tam opombam, ki dopolnjujejo skice, ponagaja kak tiskarski ali oblikovalski škrt, večkrat pa se pojavi težava večjezičnih opazkov pod skicami sten. Vodnik sicer vsebuje prevode v italijanščino, nemščino in angleščino (prevodi Ines Božič Skok in Nadia Milievich), tuji plezalci pa bi morda lahko imeli nekaj težav z razumevanjem opozoril/pojasnil, ki so na prenekateri skici napisana le v slovenščini (glej npr. skico dostopa do plezališča št. 13). Razumljivo je vprašanje oblikovanja v takih primerih, a nedoslednost rahlo zbode. Pri pogledu na zemljevid z vrisanimi plezalnimi področji vzbudi pozornost bela lisa na južnem delu Slovenije – mar med Primorsko in Dolenjsko res ni nobenih plezališč, gre morda za nenaklonjenost lokalnih plezalcev do objave podatkov o njihovih loviščih ali pa za plezališča, ki ne dosegajo kriterijev za objavo v vodniku?

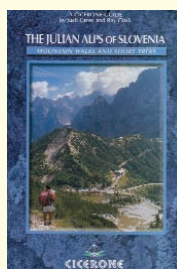
Zapisane opazke so seveda le kapljica sladke vode v morje zglede zbranih in obdelanih podatkov o športnoplezalnem opusu in potencialu Slovenije. Vodnik pač obvezno sodi med opremo vsakega zapriseženega športnega plezalca in tudi rekreativca.

Mateja Pate

Uporaben vodnik po Julijcih v angleščini

The Julian Alps of Slovenia, Mountain Walks and Short Treks, Justi Carey and Roy Clark, Cicerone, London, 2005.

Pri znani vodniški založbi Cicerone je letos izšel vodnik po Julijskih Alpah izpod peresa Justy Carey in Roya Clarka (v angleščini). Avtorja od leta 2002 živita v Sloveniji. Knjižica je oblikovana enako kot dosedanji vodniki te založbe (mali format, plastificirane platnice) in je glede na »velikost« gorovja presenetljivo obsežna, saj ima kar 309 strani. Vodnik se začne z opozorilom, ki je postalo stalnica tudi pri slovenskih izdajah – da je hoja v gore lahko tudi nevarna in da vodnik ni zadostno zagotovilo za varnost. Sledijo pregledni zemljevidi (z razlago topografskih znakov), ki so odličen pripomoček za preglednejšo orientacijo. V uvodnem poglavju avtorja obravnavata nekatere značilnosti Julijskih Alp, zgodovino Slovenije (posebno poudarjata, da Slovenija ne sodi na Balkan!) in slovenskega planinstva, geologijo, značilnosti pokrajine, Triglavski narodni park, podnebje, vreme, živalstvo in rastlinstvo. Razložita, kako priti v Slovenijo, promet v Sloveniji, možnosti prenočevanja, značilnosti slovenske hrane in podobno. Navedeta tudi koristne gorniške podatke: o zemljevidih, opremi, označevanju poti, kdaj na turo,

nevarnostih in o gorskem reševanju. V okvirih ob besedilu najdemo še nekatere uporabne zadeve: kratek slovarček, pravila vedenja v TNP, datume poveljnih slovenskih praznikov, seznam pomembnejših zemljevidov, navodila za večjo varnost na poti in znamenji za sporazumevanje z reševalnim helikopterjem. Avtorja uporabljata za označevanje zahtevnosti poti štiristopenjsko lestvico, po kateri pomeni 1 najmanj zahtevno pot, 4 pa najzahtevnejšo.

Vodnik nas vodi po posameznih območjih, od Kranjske Gore prek Bohinja, Bovca in Bleda do Kobarida. V zadnjem delu so za ta območja na kratko podani tudi predlogi tur od kočice do kočice, npr. Kranjska Gora-Tičarjev dom-Pogačnikov dom-Trenta. Vseh izletov oz. tur je 57, izleti med kočami pa so samo naštet. Začetni izleti v vseh že omenjenih območjih so kratki in nezahtevni ter nas pogosto vodijo po dolinah, k razglednikom in mnogim naravnim ter kulturnim znamenitostim. Po večini markirane poti nas vodijo tudi na nekatere sredogorske in visokogorske vrhove (Mala Mojstrovka, Prisank, Jalovec, Špik, Skrlatica, Triglav – po več poteh –, Mahavšček, Veliko Špiče, Visoki Kanin, Razor, Stenar, Krn, Mangart, Debela peč idr.), pri tem pa se opisi ne ognejo tudi tehnično najzahtevnejših zavarovanih poti (vodnik se sicer skoraj izključno drži označenih poti). Vsak opis ima na začetku povzetek najpomembnejših podatkov: dolžina ture (v km), potreben čas, stopnja težavnosti, višinska razlika ture, kraj izhodišča in sestopa (tudi alternative), kratek opis dostopa do izhodišča, zemljevidi (tisti s seznama in iz vodnika), kraj prenočevanja. Podobno kot v uvodnem delu najdemo tudi tu v okviru nekatere zanimive podatke, od opisov krajev in naravnih znamenitosti do zgodovinskih podatkov, značilnosti opisanih tur, alternativnih poti in drugega.

Opisi niso suhoparni, saj avtorja opisujeta tudi okolico poti, tako da bralec dobi res veliko zanimivih